

כותרת: "השפה שלנו" – מילון מושגים הכותב/ת: צוות "שבילים"

לפניכם מושגים שברשות השנים הפכו שגורים במערכות החינוך שלנו. ההכרות עימם תקדם יצירת שפה משותפת למען חיזוק עבודת הרשת.

ועדת חינוך / מינהלת החינוך/ הנהלה ציבורית של החינוך:

זהו גוף ציבורי המורכב ממנהל/ת הגיל הרך, מנהל החינוך החברתי, מנהל הקהילה ומנציגי ציבור נבחרים. שילוב נציגי הקהילה מייצג את היות המערכת של הקהילה ובאחריותה. סדר יומו של הגוף הוא ההובלה והעיסוק במדיניות ונהלים בראיית הרצף החינוכי (לידה עד יב'), מחויבותו להוות "צינור בהברת מסרים ותכנים מהקהילה אל המערכת החינוך וממערכת החינוך אל הקהילה. זהו צוות חשיבה וקבלת החלטות העוסקות במדיניות לצד מנהלי החינוך. המקצועיים

יו"ר ועדת חינוך/ מינהלת החינוך/ הנהלה ציבורית של החינוך:

יו"ר מנהלת חינוך הוא חבר בקהילה/ בקיבוץ אשר נבחר לעמוד בראש הגוף – זהו תפקיד בעל אופי ארגוני מערכתי. הוא שותף בישיבות ההנהלה הפעילה ומהווה כתובת למנהלי החינוך וגורם מתווך אל הקהילה. הוא אינו מנהל את מערכת החינוך, אלא מהווה ציר ארגוני המחבר בין מערכת החינוך לקהילה ומוסדותיה

במסגרת תפקידו הוא :

- אחראי על כינוס וניהול ישיבות מינהלת חינוך.
- קביעת סדר היום בשיתוף מנהלי החינוך ומנהל הקהילה.
- פרסום והפצת ההחלטות.
- מעקב אחר יישום החלטות.

הנהלה פעילה

הנהלה פעילה הינה הגוף המקצועי המנהל את מערכת החינוך ביומיום. חברי ההנהלה הם מנהל/ת הגיל הרך, מנהל/ת החינוך החברתי ואיש חינוך מהקהילה (שאינו עובד במערכת) – אל שולחנם מובאות סוגיות חינוכיות מקצועיות והתלבטויות ביחס לסוגיות מערכתיות קהילתיות שנגזרות מהמדיניות הקהילתית

בגוף זה ניזונים התכנים המבססים את הרצף החינוכי והשפה המערכתית. לעיתים יצטרף אל הפורום המקצועי מנהל/ת הקהילה.

"מנהל על" – מושג המתקיים בשני אופנים

1. מנהל כולל לכל מערכת החינוך – מלידה ועד יב' – במערכות בהם מתחנכים עד כ-100 ילדים התקן הניהולי יכלול מנהל/ת יחיד/ה שבאחריותו לדאוג להובלה והטמעה של הגישה החינוכית-התפתחותית-מערכתית-קהילתית של כלל המערכת, לבנות תוכנית ליישום הגישה החינוכית מערכתית, לעקוב ולבקר אחר יישום וביצוע התוכנית התקציבית השנתית, לפתח את המשאב האנושי מקצועי במערכת, אחריות על תקציבי ולדאוג לקיום דיאלוג מקצועי עם ההורים.
2. מנהל על בקיבוצים בעלי מערכות גדולות בהן מעל 7 יחידות חינוכיות המנוהלות על ידי מנהל/ת גיל רך ומנהל/ת חינוך חברתי- מנהל העל מהווה חוליה המעגנת ומחזקת את הרצף החינוכי, הוא מנהלם של המנהלים ולעיתים מהווה החוליה המחברת אל מנהל הקהילה ומייצג את מערכת החינוך בפורומים הרלוונטיים

מנהל חינוך גיל הרך

מנהל את מערכת הגיל הרך בקהילה/ בקיבוץ, לגילאי לידה עד 6,

באחריותו לפתח להוביל את מערכת הגיל הרך על פי התפיסה החינוכית, חברתית והארגונית של "החינוך הקיבוצי". ניהולה השוטף של המערכת בהתייחס לצוותי החינוך, להיבטים הפדגוגיים אדמיניסטרטיביים והכלכליים ולדיאלוג המתמשך עם ההורים, הקהילה והמועצה האזורית

מנהל חינוך החברתי קהילתי

מנהל את מערכת החינוך הלא פורמאלית בקהילה עבור ילדי א-יב'

באחריותו לפתח ולהוביל את התפיסה החינוכית, חברתית והארגונית של מערכת מנהל החינוך אחראי על ניהולה השוטף של המערכת, צוותי החינוך, והיבטים פדגוגיים אדמיניסטרטיביים וכלכליים, טיפוח וקידום הדיאלוג עם ההורים, ביסוס שיתופי הפעולה עם גופים ואנשים בקהילה ועם המועצה האזורית ותנועת הנוער

מדריך בחברת הילדים (א'-ו')

המדריך הינו דמות בוגר משמעותית עבור הילד והקבוצה, בוגר שאינו הורה או מורה, אשר בנוכחותו ובפועלו מאפשר לילד לרכוש מיומנויות חברתיות ושייכות לקבוצה. המדריך מהווה חוליה חשובה ומרכזית עבור הקהילה ומערכת החינוך בהנחלת ערכיה והיכרות עם הקהילה, חבריה ומסורותיה על בסיס הקשר למקום ולתרבות הקהילה המדריך פועל על בסיס תכנית חינוכית סדורה ועשייתו החינוכית מאפשרת לילדים לפתח זהות אישית ייחודית המחוברת לבית- לקהילה, לאזור ולמדינת ישראל

מדריך בחברת הנעורים (ז'-יב')

מדריך בחברת נעורים הוא דמות בוגר משמעותי עבור בני הנוער בקיבוץ, הוא "אח בוגר" היכול להיות מודל חיקוי והשראה לבני הנוער. בעשייתו החינוכית הוא מזמן לבני הנוער כר לעשייה חברתית קהילתית המחזקת את חיבור בני הנוער לקהילתם-ביתם. באמצעות הדרכה ליווי והכוונה הוא מאפשר לכל נער ונערה בקיבוץ להשתייך ל"קבוצת השווים" בבית. על המדריך לקיים דיאלוג מתמשך עם בני הנוער והוריהם, ועל בסיס ההיכרות האישית וביסוס האמון לקדם את תחושת המוגנות, השייכות והזכות לפעול ולעשות לכל נער ונערה בקיבוץ.

חברת הנעורים

היא מסגרת עבור כל בני הנוער, מסגרת בלתי סלקטיבית ובה יכולים בני הנוער להתנסות (בחיים רב ממדים) במגוון רחב של פעילויות בתחומי חברה, תרבות, ועבודה.

חברת הילדים/מרחב/מרכזון/מפגש

'חברת הילדים' הוא כינויה של המסגרת המאגדת את ילדי הקיבוץ בגילאי בית הספר היסודי. שואפת להוות עבור הילד מרכז הזדהות והשתייכות חברתית, בו הוא עובר תהליכי חיברות. הפעילות בחברת הילדים עונה על צרכים חברתיים התפתחותיים של הילד ומהווה נדבך חשוב בחיזוק הקשר של הילדים לקהילה לקיבוץ ולמקום.

תכנית עבודה שנתית

תוכנית עבודה שנתית מגדירה באופן ברור ומתועדף את הפעילויות וההישגים שהמערכת מבקשת לממש ולקדם בטווח הקרוב והרחוק – בהתבסס על ערכי המערכת והקהילה. תכנית עבודה שנתית מאפשרת ניקוד ודיוק של המאמץ הארגוני, קיומה מקדם הזדמנות לבדק בית שנתי שיאפשר יצירת התאמות למציאות המשתנה ולצרכים המשתנים של הקבוצה החינוכית. קיומה של תכנית עבודה יאפשר מדידה ושיפור לצד חיזוש ורענון בעשייה המערכתית חינוכית, תוך שמירה על רצף והמשכיות.

כרית מבוגרים

ביטוי המייצג תפיסה המעוגנת בשותפות בין הגורמים העיקריים לחינוך הילדים, ההורים והצוות החינוכי הפורמלי והבלתי פורמאלי. שותפות זו מבוססת על הבנות והסכמות המבקשות ליצור שפה משותפת ומכוונת לטובת הילד וצרכיו בחיבור לעולם המבוגרים העוטף אותו

תכנית מניעה

תכנית מניעה, מטרתה לפתח ולטפח כישורי התמודדות במצבי סיכון ופגיעה. כאשר היא מותאמת לקבוצת היעד, גיל ולצרכים. בתכנית המניעה מושם דגש על שיתופם של ההורים צוותי החינוך והקהילה ולעיתים אל התכנית יצטרפו גורמים חוץ קהילתיים כגון, מועצה או בית הספר.

הנהלה ציבורית

ההנהלה היא ביטוי ארגוני לקשר בין מערכת החינוך לקהילה ולכן היא עוסקת רק בסוגיות ציבוריות עקרוניות הקשורות לחיבור בין מערכת החינוך לקהילה ובפיקוח כלכלי.

תלתון/זוגון/דואון

שמות לחלוקת הילדים לפי קבוצות חינוכיות בחברת הילדים בהתייחס למספר השנתונים המרכיבים את היחידה החינוכית.
למשל: תלתון – א'-ג', ד'-ו', דואון/זוגון – א'-ב', ג'-ד', ה'-ו'

מרחב/כוללת/מפגשים/חברת הילדים/מרכזון

שמות המייצגים את מסגרת חברת הילדים א'-ו', שמות שמקורם בקהילה ומסורתית

רצף חינוכי

מערכת החינוך בנויה מיחידות חינוכיות היוצרות רצף חינוכי. כל מסגרת חינוכית היא יחידה חינוכית פדגוגית חברתית אוטונומית. הרצף החינוכי בא לידי ביטוי בערכי הליבה המערכתיים המהווים עוגן בבניית התכנית החינוכית, בחיבור למסורות קהילתיות ובקשר בין היחידות לאורך השנה ובתקופת מעברים. **מעברים** – מושג המתייחס למעבר בין יחידות חינוכיות שונות לאורך השנים בהם הילד ומשפחתו גדלים במערכת:

1. המעבר מגן חובה לכיתה א
2. המעבר מגיל הביון (א-ו) לגיל הנעורים (ז-יב)
3. המעבר ממסגרת הנעורים לצבא/שירות לאומי- אזרחי/שנת שירות/מכינה קדם צבאית ועוד.

קבוצה חינוכית

זוהי מסגרת השתייכות חינוכית האופיינית למערכת "החינוך הקיבוצי". אל הקבוצה החינוכית משתייכים בנים ובנות, בדרך כלל מאותה שכבת גיל (אותו שנתון, אותה כיתה) בתוך הקבוצה החינוכית מתרחשים תהליכים אינטנסיביים של למידה חברתית ובאמצעותה מופנמים ערכים תרבותיים וחברתיים על מנת להפכם לנורמות התנהגות מקובלות. הקבוצה אמורה לפתח יחסי גומלין בין חבריה, לפעול במשותף הן בפעילויות בילוי וחוויה והן במשימות שהיא מקבלת על עצמה, ולהוות מסגרת זהות לחבריה.

קבוצת השווים

היא קבוצה חברתית בעלת מרכיב זהה המחבר בין חברי הקבוצה, כגון: בני אותו גיל, אותו סטטוס חברתי, תחומי עניין משותפים, שייכות לאותה קהילה/ קיבוץ, ועוד...

מודלינג

חיקוי של דרך התנהגות רצויה ובכך לקדם התנהגויות ודרכי התמודדות יעילים תוך השגת המטרות והיעדים הרצויים.